

ارتباط از طریق فضای مجازی در سال‌های اخیر جایگاه قابل توجهی بین نسل جوان جامعه مایند کرده است. شبکه‌های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی افراد (فردی و اجتماعی) تأثیر گذارند. در شکل‌دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم تأثیر گذارند. امروزه با توجه به نقشی که فضای مجازی تاکنون در ابعاد مختلف زندگی داشته‌اند، نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. در حال حاضر اینترنت ابزاری مناسب برای توسعه افکار و اندیشه‌های بشری محسوب می‌شود به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود. افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند تا دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند. ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده‌ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه اولویت قرار دارد. پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و توجه والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم می‌باشد و برای جلوگیری از هم‌پاشیدگی خانواده‌ها، والدین باید تا حدودی به فناوری‌های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آنهاست.

راه کار مقابله با آسیب‌های فضای مجازی

به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی در فضای مجازی راهکارهایی مطرح شده‌اند که در صورت اجرای به موقع و مناسب می‌وانند ثمر بخش واقع شوند:

- استفاده از ظرفیت‌هایی همچون رسانه‌های دیداری و شنیداری، روزنامه‌ها، مجلات، نشریات برای نهادینه شدن فرهنگ سایبری.
  - برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در شهرستان‌ها به منظور آشنا نمودن و اطلاع رسانی به والدین در مورد فناوری‌های جدید به ویژه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی.
  - پخش آگهی‌های آموزنده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در رادیو و تلویزیون در جهت افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص خطرات ناشی از اینترنت.
  - پخش برنامه‌های کوتاه آموزشی درباره مزایا و معایب اینترنت از زبان ورزشکاران و هنرمندان محبوبی که عموماً جوانان آنها را الگوی خود قرار می‌دهند.
  - ساخت و پخش فیلم‌ها و سریال‌هایی با موضوع اینترنت و مزایا و معایب آن.
- وظایف حاکمیتی

- وضع قوانین سختگیرانه تر جهت برخورد با مجرمان جرایم اینترنتی و اجرایی نمودن این قوانین.

- آگاهی و هوشیاری بیشتر پلیس سایبری در مورد انواع جدید جرایم رایانه‌ای و اقدام در جهت نا کارآمد کردن دسیسه‌های دشمنان در این زمینه.

- طراحی بازی های رایانه ای به گونه ای که در آنها انواع خطرات موجود در فضای مجازی و راهکارهایی جهت آشنایی و مقابله با آنها تعبیه شده است.
- طراحی و تدوین بخشی در کتاب های درسی در ارتباط با آشنایی دانش آموزان با فناوری های جدید، اینترنت و خطرات بالقوه آنها.
- استفاده از آموزه های دینی از جمله امر به معروف و نهی از منکر به عنوان نوعی کنترل اجتماعی توسط هر شخص.
- هنجارسازی های مثبت و ترویج فرهنگ استفاده از اینترنت و فضای مجازی.

آسیب های فکری

استفاده خارج از حد متعارف از اینترنت، به وابستگی شدید روانی و فکری می انجامد. با ورود اینترنت و رایانه به درون خانواده ها، بین والدین، معلمان، مربیان و دانش آموزان (فرزندان) جدایی فکری و عاطفی، رخ می دهد. نتیجه تحقیقات نشان می دهد که درصد بالایی از نوجوانان و جوانان از اینترنت برای فعالیت های بیهوده ای نظیر: دوست یابی، بازی و صحبت با یکدیگر استفاده می کنند.

نوجوانی که پشت میز رایانه و اینترنت نشسته است، برنامه های سایت را لذت بخش تراز سخنان پدر و مادر و تکالیف مدرسه می داند. در نتیجه، در ارتباطات، رفتار و زندگی اجتماعی او اختلال ایجاد می شود.

آسیب های اجتماعی - فرهنگی

در سال ۱۹۹۵، روان شناسی به نام گلدبرگ، اعتیاد جدیدی به نام اعتیاد به اینترنت را کشف کرد. این اعتیاد به سرعت رو به گسترش است و هرروز افراد جدیدی را به کام خود می کشد. گاه مشاهده می شود که افراد یا فرزندان ما چنان در اتاق های گفتگو غرق می شوند که حتی زمان صرف ناهار یا شام را فراموش می کنند. این ها علائمی شبیه الکی ها یا معتادان به مواد مخدر دارند.

بسیاری از آن ها از بی خوابی رنج می برند، خسته اند، روابطشان با اطرافیان و جامعه به حداقل می رسد و بیشتر حالت عصبی دارند. کمرنگ شدن و از بین رفتن رابطه عاطفی کاربر با اعضای خانواده و تبدیل آن به رابطه ای سرد مسالمت آمیز، از دیگر اثرات نامطلوب اعتیاد به اینترنت است.

بنابر نظر کارشناسان اجتماعی، ضررهای اخلاقی و جسمی تلفن همراه برای کودکان غیر قابل انکار است. بسیاری از فیلم های غیر اخلاقی و پیام های نامناسب، از طریق تلفن همراه بین کودکان پخش می شود.

دسترسی آسان به سایت های غیر اخلاقی از طریق تلفن همراه مشکل دیگری دارد که والدین با آن روبه رو هستند. دکتر شمسین متخصص اطفال معتقد است: «کودکان به دلیل قرار داشتن در سن رشد و با توجه به ارگانیزم بدن،

هنگام نزدیکی به گوشی تلفن همراه در معرض خطر بیشتری نسبت به سایر افراد هستند» وی می گوید «از آن جا که کودکان در حال رشد هستند، به امواج رادیویی و اکنش بیشتری نشان می دهند.»

تحقیق یک مجله انگلیسی نشان می دهد، شرکت کنندگان در تحقیق، بعد از اختراع اسلحه، اختراع تلفن همراه را بدترین اختراع همه زمان ها می دانند.

نتایج یک بررسی پژوهشی نشان می دهد، استفاده دانش آموزان از گوشی های تلفن همراه در مدارس موجب بروز تغییراتی در خرده فرهنگ های حاکم بر کلاس های درس می شود.

آسیب های اخلاقی

آن چه می توان در اینترنت خطرناک تر تلقی شود، ارتباطی است که از طریق اتاق های گفتگو بین افراد برقرار می شود و در برخی موارد صدمات فراوانی به وجود می آورد. این اتاق های گفتگو که معمولا در آن ها امکان ارتباط بانام

های جعلی و مجهول وجود دارد، می توانند زمینه های لازم را برای ایجاد برخی از مفاسد اجتماعی به وجود آورند و تقریباً راهی برای جلوگیری از آن وجود ندارد. به جرأت می توان گفت که خطر شبکه های اجتماعی و گروه های موجود در پیام رسان های موبایل پایه مانند تلگرام به مراتب بیشتر از سایت های غیراخلاقی موجود در اینترنت است.

بی اطلاعی خانواده ها از این موضوع، خطرهایی را به آنان تحمیل می کند. از سوی دیگر، از جمله چالش های اساسی گسترش فناوری ارتباطات در جهان، مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه، آسیب های فرهنگی و اجتماعی است.

قرار گرفتن در معرض فرهنگ های گوناگون

آزادی های زیاد در یک دوره زمانی نسبتاً کوتاه

امکان دسترسی به اطلاعات غیر اخلاقی گوناگون از طریق اینترنت

برخی از نمونه های این خطرها محسوب می شوند.

آسیب های جسمی

استفاده بیش از حد از رایانه، این آثار را به دنبال دارد:

۱- تیک ها

۲- فشار های عصبی

۳- چشم درد

۴- رکود فعالیت های معده

۵- چاقی و عدم جذب چربی ها

۶- افزایش قند خون

۷- کم شدن فعالیت کلی بدن

۸- مشکلات تنفسی

۹- افتادن سرشانه ها

۱۰- خارج شدن ستون فقرات از حالت طبیعی

۱۱- انزوای اجتماعی

به علاوه، کودکان و نوجوانان را از یادگیری های شناختی، جسمانی و اجتماعی باز می دارد. بازی های رایانه ای به سبب داشتن صفحات گرافیکی، تنوع رنگ و سرعت زیاد تعویض صفحات، تأثیرات منفی روی مغز و اعصاب کودکان می گذارند و از این راه، برخی اختلالات را موجب می شوند.

تلفن همراه

وسیله ای ارتباطی و مفید است که در سایه غفلت والدین، دانش آموزان و متولیان فرهنگ و آموزش، رفته رفته به یک وسیله خطرناک تبدیل می شود. با وجود اهمیت تلفن همراه در زندگی روزمره، تحقیقات نشان دهنده آن است که استفاده بیش از حد از تلفن همراه می تواند استرس را زیاد کند. برخی از مردم به طرز بی رویه از آن استفاده می کنند و این امر زندگی شخصی آن ها را تحت تأثیر قرار می دهد.

در عصر جهانی شدن، نظام آموزشی ما بحران‌های جدی را پیش‌رو دارد لذا لازم است با بهره‌گیری صحیح و استفاده بهینه از فناوری‌های جدید ارتباطی، نظیر اینترنت و از طریق ایجاد جذابیت در مطالب و مواد آموزشی، توانایی تولید و بازتولید اطلاعات را کسب کند، و از این طریق، نه تنها در مواجهه با این فرایند رانده نشود، بلکه در متن و بطن تحولات جهانی نقش آفرینی کند.

منبع: خبرگزاری ایکننا

کانال دانش مربی

@nyazmorabbee

eitaa.com/nyazmorabbee